

BAZI GÜZEL AHLÂKLAR*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem...

Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَنْ بَدَّلَ دِينَ هُ فَاقْتُلُوهُ

(ط. حم. ش. خ. د. ت. ن. ه. ح. ب. عن ابن عباس؛ عب. حم. ش. عن معاذ؛ قط. في الأفراد عن أبي بكر)

RE. 411/4 (Men beddele dînehû, fa'ktulûhu)
Sadaka rasûlü'llah fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, cümleminizin üzerine olsun...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerinden bir miktarını size *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis mecmuasından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına başlamadan önce evvelen ve hasasaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS hazretlerinin ruhu için ve onun âlinin, ashâbının etbâının, ahabâbının ruhları için;

Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-i aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ervâhı için ve hassaten eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ruhu için; bu eserin içindeki bilgilerin bize kadar gelmesinde emek sarf etmiş olan alimlerin, râvîlerin cümlesinin ruhları için:

Uzaktan, yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şumeclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, akrabasının ruhları için; biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olsun diye bir Fâtiha, üç İhlâs-ı şerif okuyup ruhlarına hediye edelim, ondan sonra başlayalım, buyurun!

.....

a. Dinden Çıkmanın Cezası

Mukaddemede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif, Buhârî’de, Ebû Dâvud’da, Tirmizî’de, Nesaî’de, Ahmed b. Hanbel’de, Taberânî’de mevcut olan bir hadîs-i şeriftir ki İbn Abbas, Muaz b. Cebel’den ve Ebû Bekir radiyallahu anhüm ecmaîn hazerâtından rivayet edilmiş. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:¹

مَنْ بَدَّلَ دِينَ هُ فَاقْتُلُوهُ

(ط. حم. ش. خ. د. ت. ن. ه. ح. ب. عن ابن عباس؛ عب. حم. ش. عن معاذ؛ قط. في الأفراد عن أبي بكر)

RE. 411/4 (*Men beddele dînehû fa’ktulûhu*)

“Kim dinini tebdil ederse, değiştirirse, yâni İslâm’ı bırakıp küfre kayarsa, o zaman onu öldürünüz.”

Çok kaynaklarda rivayet edilmiş.

Yeryüzünde pek çok inanç vardır. Hatta Ziya Paşa;

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.X, s.211, no:2794; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.379, no:1378; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.428, no:3787; Neseî, *Sünen*, c.XII, s.419, no:3991; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.427, no:2526; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.217, no:1871; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.327, no:4475; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.620, no:6295; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.113, no:108; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.IV, s.409, no:2532; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.160, no:4686; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.350, no:2689; Tahâvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.VI, s.354, no:2401; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.139, no:29597; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.527, no:5647; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.301, no:3525; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.X, s.272, no:10638; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VIII, s.195, no:16597; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.231, no:22068; Abdürrezzak, *Musannef*, c.X, s.168, no:18705; Muaz ibn-i Cebel RA’dan.

“—Ne kadar insan varsa, o kadar itikad var.” diyor.

Herkesin itikadı birbirine göre; herkes, “Kendi kafama göre, ben böyle diyorum.” diyor.

Birisi ulemâdan birinin karşısında;

“—Benim kanaatime göre bu mesele şöyle...” deyince,

“—Affedersiniz, ben sizi tanıyamamışım, ben sizin müctehid olduğunuzu bilmiyordum.” demiş, ta’riz etmiş.

Senin kanaatin ne oluyor, sen kimsin? Sen hadisleri bilir misin, âyetleri bilir misin? Arapça bilir misin? Dinin ahkâmını edille-i şer’iyyeden istinbat etmeye yeterli kapasiten var mı? Kafa yapın, zihniyetin, zihin çalıştırma tarzın müsait mi?

“—Benim kanaatime göre böyle...”

Dur bakalım, sen kimsin? Yeni bir müctehit mi? İmâm-ı Âzam’ın yanına, Yirminci Yüzyıl’da yeni bir müctehid... Dur bakalım, ne oluyorsun?

O şahıslar, mübarek insanlar hadisleri bilirlermiş, âyetleri bilirlermiş. Kalabalık cemaatin huzurunda meseleleri müzakere ederlermiş. Her birisi içtihat payesine yükselmiş olan alim talebelerle meseleler müzakere edilirmiş de karara öyle varılırmış.

Sen nesen? Sen acaba onların yazmış oldukları eserleri doğru düzgün, hatasız okuyabilir misin? Oku bakalım!

Çok böbürleneni gördük. Çoklarını imtihan ettik. Öyle kolay bir şey değil bu. İlim bu, ilim kolay değil...

Büyüklerimizden, Ebû Yusuf Hazretleri'nden rivayet edildiği naklediliyor, deniliyor ki;

“—İlim öyle bir şeydir ki, sen ona tamamını vermezsen, o sana kendini vermez, birazını vermez. Bütününle sen ona kendini vereceksin, gecen, gündüzün ilimle geçecek de belki biraz bir şey öğrenirsin. Tamamını verdiği halde, onun sana yine bir kısmını vermemesi mümkündür.” diyor.

Öyle, “Her veren, alır.” diye de bir şey yok.

İlim bu; kafa yapısı, feraset...

Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:²

² Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.39, no:71; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.718, no:1037; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.80, no:221; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.900, no:1599; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.92, no:16883; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.85, no:224; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I,s.291, no:89; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.232, no:666; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.329, no:755; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.117, no:1436; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.306, no:7381; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.240, no:31045; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.264, no:1702; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.132; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.148, no:257; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.156, no:412; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.225; no:346; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.II, s.219, no:2259; İbn- i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.457; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.120; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.506, no:7504; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IV, s.241, no:1461; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.406, no:832; Hz. Muaviye RA'dan.

RE. 411/4 (*Men erâda'llâhu bihî hayran yüfakkihhu fi'd-dîn*) “Allah bir kimsenin hayrını murad etti mi, onu dinde fakih kılar. Din konusunda bilgili, anlayışlı, isabetli görüşlü kılar.”

Çok itikad var, her kafadan bir ses çıkıyor. Olmaz! İlim konuşacak. Yirminci Yüzyıl'dayız, hangi çağda yaşıyoruz, öyle geliş güzel şeyler söylemekle olur mu? Olmaz.

“—Efendim çok din var, müslümanlık da onlardan birisi.”

O da öyle değil. İslâm hak din. İslâm, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Rasûl-ü Edîbi vasıtasıyla bize gönderip tebliğ etmiş olduğu, tahrifata uğramamış hak din. Sen onu ötekilerle nasıl aynı kefeye koyarsın?

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.28, no:2645; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.306, no:2791; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.85, no:225; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.323, no:10787; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.121; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.80, no:220; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.319, no:5424; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.76, no:810; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.403, no:20851; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.425, no:5839; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.400, no:439; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.III, s.312, no:2368; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.224, no:345; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IV, s.248, no:1468; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.151, no:8756; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.240, no:31047; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.107; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.174; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.322, no:3288; Hz. Ömer RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1644, no:2647; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXII, s.17, no:24175- 24178.

Geceleyin karakola gelmiş 99 tane hırsız, yankesici, sahtekâr, bilmem kim; bir büyük zât da gelmiş, belki bakan, belki müfettiş, oturmuş bir kenara... E şimdi bununla ötekileri bir tutabilir misin, ikisi de aynı karakolda diye? Olur mu öyle şey?

مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

(طب. عن ابن مسعود)

(*Eyne's-serâ mine's-süreyyâ*) “Nerede toprak, nerede gökyüzündeki Süreyya yıldızı?” Öyle şey olur mu?

İslâm hak din. İslâm'ın hak din olduğunu ilim yeni anlıyor;

“—Biz İslâm'ı 1400 yıl geriden takip ediyoruz.” diyor.

Kim diyor bunu? Hıristiyan doğmuş, hıristiyan yetişmiş, Hıristiyanlıkta profesörlüğe yükselmiş bir Fransız profesör diyor. Kur'ân-ı Kerîm'in her tarafını incelemiş, ondan sonra müslüman olmuş. Tevrat'ı (Hz. Musa'ya inmiş Tevrat değil bugünkü Tevrat'ı) incelemiş. İncil'i (Hz. İsa'ya indirilmiş İncil değil, bugünkü İncil'i) incelemiş.

“—Onları gayr-i ilmî buldum; hurafeler karışmış, başka şeyler karışmış. İslâm'ın her şeyinin doğru olduğunu gördüm. Hatta öyle gördüm ki İslâm, Kur'an 1400 yıl önce söylemiş; şimdi Yirminci Yüzyıl'da, 14 asır geçtikten sonra insanlar anlıyor, ilim anlıyor. Demek ki, ilim İslâm'ı 14 asır geriden takip ediyormuş.” diyor Profesör Maurice Bucaille... “*Kitab-ı Mukaddes Kuran ve Bilim*” adlı eserini okudunuz.

Roger Graudy geldi, gördünüz buralarda konferanslar verdi. Fransızken, yani hıristiyan doğmuşken müslüman oldular.

İslâm hak din... Bir insan hak dini bırakır da giderse ne olur?

Mutlaka bir kötü niyetten dolayıdır. Mutlaka bir başka sahtekârlıktan dolayıdır. Mutlaka ondan bir hayır gelmez durumda da ondan.

b. Gerçek Alimlerin Özellikleri

Bu hadîs-i şerîfi de İbn-i Ebî Hâtim, İbn-i Cerîr, Taberânî, Ebü'd-Derdâ, Enes, Ebû Ümâme ve Vâsile radiyallahu anhüm ecmaîn hazerâtından rivayet eylemiş. Ahlâkın güzellerine işaret eden bir hadîs-i şerîf. Peygamber SAS buyurmuş ki:³

مَنْ بَرَّتْ يَمِينُهُ، وَصَدَقَ لِسَانُهُ، وَاسْتَقَامَ قَلْبُهُ،
وَعَفَّ بَطْنُهُ وَفَرَّجَهُ؛ فَذَلِكَ مِنَ الرَّاسِخِينَ فِي الْعِلْمِ

(ابن جرير، وابن أبي حاتم، طب. عن أبي الدرداء، وأنس، وأبي أمامة، وواثلة معاً)

³ Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.152, no:7658; İbn-i Ebi Hatim, *Tefsir*, c.II, s.421, no:3252; Ebü'd-Derda RA, Enes ibn-i Malik RA, Ebu Ümame RA ve Vasile RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.875, no:43476; *Camiü'l-Ehadis*, c.XX, s.116, no:21652.

İbn-i Ebî Hâtim, *Tefsir*, c.IV, s.441, no:6301; Taberî (İbn-i Cerir), *Tefsir*, c.VI, s.207, no:6638; Taberânî, *Kebîr*, c.VIII, s.152, no:7658; Deylemî, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.II, s.288, no:3327; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.45, no:10887; Ebü'd-Derdâ, Enes ibn-i Mâlik, Ebû Ümâme ve Vâsile ibn-i el-Eska' RA'dan.

Câmiü'l-Ehadîs, c.XX, s.116, no:21652.

RE. 411/5 (*Men berret yemînühû, ve saduka lisânühû, ve'stakàme kalbühû, ve affe batnuhû ve fercühû, fezâlike mine'r- râsihîne fi'l-ilm*)²⁸

“Şu şahıslar ilimde rusuh peyda etmiş kimselerdendir, *er- râsihûne fi'l-ilm* zümresindedir.”

Râsih ne demek? Bir şeyde sabitkadem olmak, sağlamlaşmak demek... (*Er-râsihûne fi'l-ilm*) İlimde hakkı, bâtılı anlamış, sapasağlam oturmuş. Daha tereddütte, bilgisi yarım filan değil; oturmuş, yerleşmiş, ayağı yere sağlam basmış, hakiki alim demek. “Çok ciltlerle eserler bilecek bu adam, çok çok çok şeyler okumuş olacak.” diye düşünürüz biz, değil mi?

Çünkü, biz bu devirde sanıyoruz ki ilim kitap okumaktır. Yani ekseriyetle ne kadar çok kitabı varsa, ne kadar çok kitabı okumuşsa öyle deniliyor. Ama bakın bu hadîs-i şerîfte başka türlü anlatmış Efendimiz SAS buyuruyor ki:

(*Men berret yemînühû*) “Kimin ki yemini sadık çıkarsa.”

Yemin etti mi bir şeye, “Vallahi -veya herhangi bir şekilde- and olsun ki şunu şöyle yapacağım.” demiş, yeminini tutuyor, yerine getiriyor. Yalancılıktan yemin etmemiş.

99 tane yemin, bir küçük malı satmak için, olur mu? Bir tanesi bile olmaz.

Yanlış yere yemin olur mu?

Allah'ı yalancılığına şahit mi etmek istiyorsun? Allah'ın adını kullanarak insanları mı kandırmak istiyorsun? Olur mu öyle şey?

İnsan ya yemin etmemeli, ya ihtiyatlı konuşmalı, ya da bir şeye “And olsun.” demişse, yemin etmişse yapmalı, yerine getirmeli.

“İyi hocam, tamam, ben geçenlerde yemin etmiştim ki filanca şahsı, arkadaşımı görürsem bir yerde kafasını kıracağım. O halde köşe başında bekleyeyim, dönerken kafasını kırayım. Yemin ettim çünkü, sözüm yerine gelsin.”

Hayır! Yanlış yolda, günahta yemini yapmamak sevap...

“—Yemin etmiştim bir kere, üç şişe rakıyı içeceğim.”

Olmaz öyle şey! O yeminden vazgeçmek sevap. Yanlış anlamayın.

Ama doğru bir şeyde de yemin ettiği zaman, o yeminini tutması lazım!

Eğer bir kimse yemini doğru yeminli bir kimseye, yemin ettiği zaman sözünde duruyorsa ve istediğini, söylediği şeyi yapıyorsa...

Sonra, (ve saduka lisânehû) “Dili de doğruysa.”

Yalan konuşmuyor, yanlış konuşmuyor, dediği doğru, itimad edilir.

“—O öyle demişse tamam.”

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz ne diyor?

Geldiler şikâyet etmek için: “Müdafaa edip duruyorsun, bak senin arkadaşın bu sefer de Mi’rac’a çıktığını söylüyor.” dediler, Peygamber Efendimiz’den dolayı.

“—O öyle söyledi mi?” dedi ilk önce... Söyledi mi söylemedi mi, ilk önce onu anlamak istedi.

“—Söyledi.” deyince,

“—Tamam, o söylediye doğrudur, çıkmıştır.”

Doğru sözlü, Muhammed el-Emîn; lâlettayin bir kimse değil ki; Allah’ın hak peygamberi, ömrü boyunca yalan söylememiş, yanlış iş yapmamış, hile hurda yapmamış bir kimse. Peygamber olmadan önce emniyetle, güvenilir bir insan olarak tanınmış. İşte biz de ona benzeyeceğiz.

Bir kimsenin yemini doğru, sözü doğru ise...

(*Vestekàme kalbühû*) “Kalbi de dosdoğruysa, kalbinde eğrilik yoksa.”

Ne demek kalbin doğru olması, eğri olması?

“—Kalp dediğin bir et parçasıdır hocam.” diyebilir insan.

Buna mecaz derler. Kalbin doğru olması demek, insanın içinin yanlış düşüncelere, fikirlere sahip olmaması demek... İçinden ne düşünüyorsun sen? Dışından yüzüme gülüyorsun, tamam; “merhaba” diyorsun, el öpüyorsun, etek öpüyorsun, dua ediyorsun belki ama arkasından ne söylüyorsun? İçin nasıl?

“—Dur bakayım, hele ben şuna bir merhaba diyeyim, hele bir biraz iltifat edeyim, hele birazcık bir pohpohlayayım. Arkasından o alacağımı alırım. Köprüyü geçinceye kadar şöyle şöyle; ondan sonra bir tekme vururum, tamam, hiç, ne yaparsa yapsın...”

O zaman kalbinde ne var? Eğrilik var...

Bizim -Samsunlu- arkadaşlardan birisi anlatıyor:

“Soğuk bir gün... Hanımla bir yerden gezmekten geliyoruz; titriyoruz, ellerimiz dondu. Sokağa döndük, baktık kapının önünde bir adam, hırpânî kılıklı. Üşümüş. ‘Hadi gel içeri.’ dedim. Hanım da biraz yutkundü ama bana bir şey diyemedi. ‘Tanımadığın bir adamı ne içeri alıyorsun?’ dedi. İçeri girdik. Hava çatır çatır soğuk... Sobayı yaktık, ısıttık. Karnı açtır diye yemek verdik. Şöyle oldu, böyle oldu; ‘Yat bakalım burada.’ dedik, yatırdık. Sabahleyin bir de kahvaltı verdik.” diyor.

Bunu anlatan bir hoca, böyle bir iyilik yapmış.

Biraz sonra hanım gelmiş yanına; fıs fıs fıs, demiş ki;

“—Efendi, saatim yok benim ortada...”

Hani biraz kıymetlice saatler oluyor ya...

“—Ya git, bir yere bırakmışsındır; çantalarını ara, yatak odasına bak, şuraya bak...”

“—Yok, şuraya koymuştum, yok!”

“—Allah Allah, utandım.” diyor. “Misafire, ‘Sen saati aldın mı?’ demekten; misafir etmişim, hırsız yerine koymaktan utandım.” diyor.

“Ama yüznumaraya girdi o sırada; ceplerini karıştırdım, ne yapayım, söylemekten utandım ama... Saat cebinde değil mi?” diyor. “Çıkarttım saati, aldım.” diyor. Hanımının çalınmış olan saatini hırsızın cebinden alıyor.

“Ondan sonra o çıktı yüznumaradan; ‘Peki, haydi bakalım, selâmetle...’ filan dedim. Hiç ‘Hırsızın, mırsızın.’ demedim.

Defettim kapıdan. Adam hızlı hızlı gitti. O çaldığı saat cebinde biliyor, halbuki ben onu ondan çaldım geri.” diyor.

Şimdi, ev sahibinin duygularına bak, misafirin haline bak! Ya insan hırsız olsa bile:

“—Bu bana acıdı, soğuktan kurtardı, içeri aldı, karnımı doyurdu, bir de otel gibi evinde yattım, yedirdi, içirdi, hizmet etti, misafirlik gösterdi. Ondan sonra bari buradan çalmayayım.” der. “Karnım doydu şimdi, gideyim başka yerden çalayım.” der mesela... İnsan öyle bekliyor. Tabii hırsızdan beklenmez de... Ama o kimsenin demek ki kalbi doğru değilmiş. Hani dış görünüşü itibariyle şöyle böyle görünüyormuş ama, kalbi doğru değilmiş.

Kalp eğri oldu mu, bir işe yaramaz. Dışından yüzüne güler. Ona derler ki:

“—Dışı kuzu gibi, içi kurt gibi...”

“—Koyun postuna bürünmüş kurt...” derler.

Masallardaki gibi. Sen onu koyun postunu üstüne sardığı için kuzu sanırsın ama, koca koca dişleri vardır, fırsat buldu mu seni parçalayacak. Allah böylelerinden cümlemizi korusun.

Biz müslümanlar biraz safız. Yani saflık, aptallık mânasına ama... Aslında biz aldanmıyoruz; bizi aldatan aldanıyor. İşin aslı odur. Bizim yüzümüz tutmaz, biz güzel huyluyuz, misafirperverlik etmek isteriz, hayır yapmak isteriz, yüreğimiz

dayanamaz, merhametliyiz; o adam bizi istismar eder, aldatır, merhametimizi suistimal eder. Eh, ne yapalım...

“–Kim kimi aldattı?”

O beni aldattı. Aslında o kendisini aldatıyor, yazık...

İşte bir insanın kalbinin de temiz olması lâzım! İyi niyetli olması lâzım! Kalbinde niyetinin halis olması lâzım! Dış görünüşü başka, içi başka olmaması lâzım!

Eğer yemini doğruysa, sözü sadıksa ve kalbi de doğruysa; güzel sözler söylüyor ama içinden kötü değil, içi de güzel...

(*Ve affe batnuhû ve fercühû*) “Karnı ve ferici de afif ise...”

Karnı afif ne demek? İnsanın karnının iffetli olması ne demek?

Midesine haram lokma sokmuyorsa... Her hafta söylesek yeridir, çünkü her hafta biz çalışıyoruz, para kazanıyoruz. Bu hakikatin her hafta bizim gözümüzün önünden gitmemesi lazım.

Bir haram lokma yiyen insanın kırk gece namazı kabul olmuyor,

kırk sabah ettiği dua kabul olmuyor.

Bir ay on gün, arkadaşlar.

Her haram lokmadan insanda et hâsıl olurmuş.

“–Canım bir lokmadan olmaz.”

“–Olur.” diyor Peygamber Efendimiz.

Her lokmadan yine bir parça et hâsıl olur ve onu ancak cehennem temizler. Yani haram bitti mi insanın vücudunda, ondan dolayı yanacak, cehenneme girecek demek.

Lokmamızın helâl olması lazım!

“—Efendim, herkes yazlığa gidiyor, altında Mercedes’i var, güzel giyiniyor, kebablar, baklavalar, kaymaklar, çörekler, börekler, kızarmış tavuklar gelsin, gitsin... Bizim evimizde tuzla ekmek var.”

O daha iyi. O helâl lokma daha iyi. Ötekisi onu cehenneme hazırlıyor. Cehenneme lokma oluyor o. Semiriyor, semiriyor, semiriyor, cehennemde kebab olacak. Helal lokma daha iyi...

Karnının iffetli olması bu...

Ferc ne demek? *Ferc* de aslında kelime olarak başka mânâ, fakat tenasül aleti mânâsına geliyor.

“—O da neden, onun iffetli olması ne demek?”

O da nâmahreme kuşak çözmeyecek, iffetsizlik yapmayacak, açıkçası zina etmeyecek demek.

(*Affe batnuhû ve fercuhû*) “Haram lokma yemiyor ve zina etmiyor ise, (*fezâlike mine’r-râsihîne fi’l-ilm*) o zaman işte bu kimse ilimde rûsuh peyda etmiş râsih alimlerdenidir.”

Hadii, hiç kitap okumadı bu adam!

“—Kitap okumadı ama kitapları okusaydı ne olacaktı?”

Bu olacaktı işte... Kitapları okusaydın, İslâm’ı iyi anlasaydın böyle yapacaktın zaten.

“—Kitaplar neden yazılmış? Hocalar niye vaaz ediyor?” Hadisler dinlensin, hoşça vakit geçsin, tamam...

“—Hayır, bize netice lazım! Hayatımızı nasıl süreceğiz?”

Yemin edersek, yerine getireceğiz. Söz söylersek doğru konuşacağız. Kalbimiz temiz ve pâk olacak, eğri büğrü olmayacak. İçimizde başkasına kötü niyet beslemeyeceğiz. Kimseye yan bakmayacağız. Kimsenin arkasından şöyle olmayacağız, böyle olmayacağız. Helâl lokma yiyeceğiz. Namusumuzu temiz tutacağız. İşte ilimde rüsuğ peyda etmiş insan budur.

“—E hocam, filanca adamı ben biliyorum, şu kadar yüz bin sayfa okumuş. Bu kadar cilt kitabı var, şu kadar bilgili... Konuştuğu zaman, isterse sekiz saat konuşur.”

Nasıl yaşıyor, sen onu söyle?

“—İslâmî yaşamıyor hocam, ahlâkî yaşamıyor.”

E cahil, bilmiyor ki bu gidişin sonucu cehennemdir. Ötekisi biliyor.

Biliyor musunuz, cennete böyle illâ Mercedes’le gidilmeyecek ki. Yani cennete fakir bir insan da gidecek. Belki fakirler daha önce gidecek.

“—Allah indinde insanların en makbulü kimdir?”

Rütbesi çok olan değil, mevkii yüksek olan değil, büyük unvanlara sahip olan değil, kavim ve kabilesi geniş olan değil, şukadar adamı var, şu kadar köy emrinde, bu kadar ordu emrinde; böyle kimseler değil. Belki

bu dünyanın hükümdarları âhirette köle gibi olacak. Belki bu dünyanın köleleri âhirette hükümdar gibi olacak. Belki o hükümdarlar o kölelerine âhirette “Keşke hizmet edebilsek.” diye temenni edecekler ama cehennemden çıkmayacak ki oraya gitsin de hizmet etsin. Onun için akıllı insan nefsinin zapt u rapt altına alır, cenneti kazanmaya çalışır.

İlim, cenneti kazanma ilmidir. Ben cenneti kazanamadıktan sonra o ilme ilim mi derim?

Öğrenmiş, öğrenmiş, öğrenmiş... İlim kitaplarda da var, sandıklarda da var, raflarda da var... Ondan sonra daha acısını söyleyeyim; Avrupalı müsteşriklerde de var. Adam hıristiyanım diyor, adam dinsizim diyor ama inceliyor, bir eser neşredebiliyor. Bizim İslâmî eserlerden bile neşredebiliyor. Büyük mutasavvıflardan birisi var, bir Yahudi terceme etmiş. Yahudiliğini bırakmamış ki adam. Tefsirlerden, tarih kitaplarından, tasavvuf kitaplarından Hıristiyanlığı, taassubu böyle bütün şiddetiyle devam ettiği halde, öyle eserler telif etmiş olan kimseler var. Bilgisi senden fazladır. Arapça'yı senden daha iyi konuşur.

“—Hocam Arapça konuşan var mı?”

Tabii hıristiyan Araplar var, dinsizler var.

Biz küçükken, mektepte okurken, burada birisini Arapça konuşur gördük mü, *es-selâmü aleyküm* diyorduk; adam bize bir ters bakıyordu.

“—Ya selâm verdim, ne diye ters bakıyorsun?”

Haa, anlıyorduk; hıristiyanmış, bizim müslüman olduğumuza kızıyor.

Başında sarık var, sivri, “Hah, bu sarıklı, müslüman galiba... *Es-selâmü aleyküm!*” diyoruz. Yorgun öküzün sabana baktığı gibi bakıyor. Kim bu?

“—Haa Hintliymiş, Hinduymuş. O sarık onların baş örtme şekliymiş. Ben onu müslüman sanmışım.” Adam müslüman değil.

Şekil önemli değil; mevki, makam önemli değil. Demek ki asıl ilim neymiş? İnsanı cennete götürecektir olanbilgiymiş.

Cennete götürmedikten sonra o bilgi... Cennete götürecektir şeyleri bilemedikten sonra, o insan alim değil demek... Daha cennetin yolunu bilmiyor, yanlış yol tutturmuş.

Şeyh Sâdî'nin böyle bir müstehziyâne şiiri var:⁴

ترسم نرسی به کعبه، ای اعرابی

کاین ره که تو می روی، به ترکستان است

Tersem ne-resî be Kâ'be, ey a'rabî!

Kein reh ki tû mî-ruy, be Türkistânest

[Korkarım ki, erişemeyeceksin Kâbe'ye ey a'rabî;

Senin yöneldiğin bu yol Türkistan'a gider.]

“—Ey hacı efendi! Korkarım ki bu gidişle sen hiç Hacca varamayacaksın.” diyor.

⁴Sa'dî, *Gülistan*, Bölüm:II, Hikâye:6.

Neden? “Çünkü yolunu ters tutturmuşsun, ters istikamete gidiyorsun! Bu taraf Türkistan istikameti, hac tarafı değil.” diyor.

Yönünü terse dönmüşsün, hacca varılır mı ters giderken?

Varılmaz. Yönünü doğrultacak. Yönü yanlış, gidiyor gidiyor...

Cihad ederler. Çok cihad edenler var; terliyor, buralarından böyle ter dökülüyor. Peygamber Efendimiz bildirmiş:

(Tüçâhidûne fî gayri sebîli’llâh) “Allah’tan gayri yolda, Allah’ın yolundan gayri yolda cihad edeceksiniz.”

Gelmiş bizim İstanbul Hukuk Fakültesi’nde okuyan bir talebe... Biz Mehmed Zahid Kotku Hocamız Rahmetullahi Aleyh ile Ankara’ya gidiyorduk, Düzce’de bir köyde bizi misafir ettiler. Hocamız yaşlı, yoruldu. Yol üstünde bir eve misafir olduk. Başkaları da toplandı. Adam ağlayarak anlattı. Seneler önce,

Hocamız’ın sağlığında olmuş bir şey...

“—Benim oğlum hukuk fakültesinde talebe idi...”

Gelmiş demiş ki;

“—Baba senden utanıyorum ben...”

“—Oğlum niye utanıyorsun?”

“—Biz fakültede devrim andı içtik, hepimiz ilericiyiz. Sen benim kız kardeşimi müslüman tutuyorsun, tesettürlü tutuyorsun; utanıyorum senden!” demiş.

“—Vah evlâdım, ben seni okutmak için tarlamı satmıştım, bunun için mi satmışım demek ki?” demiş.

Asıl ilim, âhireti insana kazandıran ilimdir; gerisi laftan ibarettir.

وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ مِنْ

عِنْدِ رَبِّنَا

(آل عمران: ۷)

(*Ve'r-râsihûne fi'l-ilmî yekûlûne âmennâ bihî küllün min indi rabbînâ*) [İlimde yüksek pâyeye erişenler ise: Ona inandık; hepsi Rabbimiz tarafındandır, derler.] (Âl-i İmran, 3/7)

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Kur'ân-ı Kerîm'indeki âyetlerinin mânasını kimler bilir? Allah-u Teâlâ Hazretleri bilir. Ondan sonra, ilimde rûsuh peydâ etmiş insanlar da derler ki: “Biz inandık, hepsi Rabbimiz'in indinden gelmiştir.”

Te'vile sapıp da kendi akıllarından bir şeyler uydurmazlar.

Onun da tehlikesini bilirler. Yani kim âyet-i kerîme üzerinde kendi fikriyle bir şey ileri sürerse, o da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin murad etmediği bir şeyi söylerse, en büyük suçu işliyor. Âl-i İmrân Sûresi'nin başında geçiyor bu tabir, oradan hatırlayın!

Demek ki asıl ilim, insanı cennete götürmeye yarayacak bilgiymiş. Bu da insanda nasıl tezahür edecek?

Yemin ettiği zaman sözünde duracak, yeminini îfâ edecek. Konuştuğu zaman doğru konuşacak. Kalbi pak olacak. Helâl lokma yiyecek ve namusunu koruyacak. Namus korumak. “Hocam, hiç yabancıya gitmedim.” Gitmedin ama gözle, onlar süsleniyorlar, püsleniyorlar, sen de bir bakıyorsun, bir daha bakıyorsun, bir daha bakıyorsun... Ona da göz zinası derler.

Olmaz.

“—O öyle yapmış.”

O günaha girecek, sen de bakmayacaksın, sen de gözünü kollayacaksın. Eline hakim olacaksın, gözüne hakim olacaksın. Yapabilirsen öyle olacak.

Helâl lokma, çok zor... Herkes şimdi paranın nereden çok geldiğine bakıyor. Bir yerden bir küçücük bir kâr oldu mu; kanun, adalet, hak, dürüstlük, namusluluk filan hepsini bir tarafa bırakıyor, o para gelsin. Hem de bir çaresini buluyor, tevili ni buluyor. Bizim o taraflarda derler ki;

“—Kedi enciđini yiyeceđi zaman fareye benzetir.” Yahu insan kendi yavrusunu yer mi?

İnsan yemez ama kedi yer. Kedi bazen kendi yavrusunu yer. Nasıl yer? Atalarımız öyle atasözü söylemiş;

“—Kedi enciđini yiyeceđi zaman fareye benzetir, öyle yer.”

Bazı insanlar da haramı yiyeceği zaman tevil ediyor. Haram işte, yememesi lazım ama bir çaresini biliyor, bir punduna getiriyor, onu olabilecek bir meşru şeymiş gibi gösteriyor, yiyor. Halbuki öyle olmaması lazım!

Ashâb-ı kirâm diyor ki:

“—Biz harama düşmenin korkusundan dokuz çeşit helâlden bile uzak dururduk.”

Bir harama düşmenin korkusundan... Yani on tane mesele ile karşılaşmışsa dokuz tanesinde “Aman aman yapmayayım!” diye vazgeçmiş, en ihtiyatlı gördüğü bir tanesini yapmış. Yani onda dokuz ihtiyat etmiş. O kadar ince eleyip sık dokumuş.

Bizimkiler şimdi;

“—Bu haram!” diyorsun;

“—Sen getir, ben yiyeyim.” diyor.

“—Doğru değil.” diyorsun;

“—Sen getir, ben yiyeyim.” diyor.

Bir de senin yemediğin haramı o da yemesin diye muhafızlık yapmak zorunda kalıyorsun. Faiz yemeyeceksin, yedirmeyeceksin. Olmaz, yerine varsın, asıl bulsun diye, uğraşacağım diye, başkasının eline düşmesin diye uğraşmak zorunda kalıyorsun.

Allah cümlemize hakiki iman versin ve hakiki imanın gereği olan böyle güzel huylar nasib etsin...

Bu dünyaya insan tamah etti de istedi mi, bu dünya sevgisi insana çok hatalar yaptırır. Âhireti istedi mi, çok şeylerden vazgeçer insan ama kazanır. Kim böyle yaparsa dinini korur.

Peygamber Efendimiz:

“—Şüpheliden kaçan dinini korur.” diyor.

Şüpheliden uzak duran dinini korumuş olur. Aksi takdirde o şüpheliyi işle, bu şüpheliyi işle derken iş karışır.

c. Güzel Ahlâkın Mükâfatı

Bu da ahlâkla ilgili bir hadîs-i şerif. İbn-i Ebi'd-Dünyâ ve Deylemî Hz. Ali Efendimiz'den rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁵

مَنْ بَسَطَ رِضَاهُ، وَكَفَّ غَضَبَهُ، وَبَدَلَ مَعْرُوفَهُ،
وَأَدَّى أَمَانَتَهُ، وَوَصَلَ رَحْمَتَهُ، فَهُوَ فِي نُورِ اللَّهِ
الْأَعْظَمِ

(ابن أبي الدنيا في ذم الغضب عن الحسن، الديلمي عن عبد الله بن الحسن بن الحسن عن أبيه عن

جده عن علي)

RE. 411/6 (*Men basata rıdàhu, ve keffe gadabehû, ve bezele ma'rûfehû, ve eddâ emânetehû, ve vasale rahimehû, fehüve fî nuru'llàhi'l-a'zamu*)

(*Men basata rıdàhu, ve keffe gadabehû*)
“Kim rızasını yayarsa, gazabını çekerse... (*Ve bezele ma'rûfehû*) İyiliğini çok çok yaparsa, saçarcasına bezlederse... (*Ve eddâ emânetehû*) Emanetini yerine verirse, edâ ederse, iade ederse... (*Ve vasale rahimehû*) Akrabasına bağlantısını kurarsa... (*Fehüve nuru'llàhi'l-a'zam*) O, Allah'ın en büyük nurudur.”

⁵ *Kenzü'l-Ummal*, c.XV, s.888, no:43517; *Camiü'l-Ehadis*, c.XX, s.116, no:21654.

Yeryüzünde gezen ayaklı nurdur. Hem de *nuru'llâhi'l-a'zam*, Allah'ın en yüksek nurudur, en büyük nurudur. Veyahut, *a'zam* sıfatı Allah'a gidiyorsa; en büyük olan Allah'ın, hiçbir şeyle mukayese kabul etmeyecek kadar yüce olan Allah'ın, azamet sahibi olan Allah'ın yeryüzünde nurudur. Çok büyük bir sıfat...

Şimdi tahkik edelim biraz, genişletelim: Rızasını yayarsa, yani rızası azıcık değil, geniş, hoşnut oluyor. İnsanlara, herkese hoş bakmış. Meselâ, Yunus Emre ne demiş:

Yaratılanı hoş gör

Yaradan'dan ötürü.

“Bırak, öyle ufak tefek işlerle uğraşma. Hoş görüver gitsin. Ne olacak yani, iki paralık dünya...” demiş. Rızasını yaymış. Herkese karşı hoşnut...

Bir başka şiirinde de şöyle demiş:

Hoştur bana senden gelen,

Ya gonca gül yahut diken,

Ya hilat ü yahut kefen;

Lütfun da hoş, kahrın da hoş!

“Yâ Rabbi! Senden bana ne geldiyse hoş; ister bana kaftan gönder, ister kefen gönder, razıyım. İster hoşluk gelsin, ister cefa gelsin, ona da razıyım. Neylersen güzel eylersin.” diyor.

Gönlü hoş; adama ne yapsan dokunmayacak, her şeye bir çare bulacak, tatlı...

Rızası geniş, daracık değil, yayılmış. *Basata*, yaymak demek. Hani halıyı yayıyorsun, etrafa yay, üstüne insan oturuyor. Rızasını öyle yaymış; her tarafa, herkese karşı öyle. Dostunu seviyor, ondan razı. Düşmanına da:

“—Allah ona da hidayet versin.” diyor, ona da menfi bir şey demiyor. “Eh işte, insan zayıftır, yapmış. Allah affetsin, bir dahaki sefer yapmasın inşaallah...” diyor.

İçinde rızası çok, etrafa yayılıyor.

(*Ve keffe gadabahû*) “Kızgınlığını da çekmiş.” Kızacak birisine, yutkunuyor. Vursa patlatacak, pazusu da kuvvetli ama yutkunuyor, yapmıyor; tutmuş, alıkoymuş. İnsanlara gazap edip de canlarına okumuyor; tutuyor, kendisine hakim oluyor.

Birisi gelmiş Hz. Ömer RA’ın meclisinde... İbn-i Abbas RA getirmiş.

İbn-i Abbas genç bir delikanlıydı. Hz. Ömer onu bilgisi çok diye yanından ayırmazdı, “Gel bakalım!” diye yanında oturturdu. O da bir şahsı getirmiş. Adamcağız demek ki çok bilgili, liyakatli bir kimse değil; meclise girince büyük kimseler, halife, ulemâ filan; akılcağızı o kadar çalışmış demek ki, Hz. Ömer’i tenkide kalkmış, demiş ki;

“—Ya Ömer, bize hiç adalet etmiyorsun!”

Hz. Ömer adaletiyle meşhur bir insan; geceleri uyku uyumuyor, Allah korkusundan yanaklarından ağlaya ağlaya gözyaşları iz yapmış bir insan. Cennetle müjdelenmiş bir insan.

“—Sen bize adalet etmedin, etmiyorsun.” demiş.

Hız. Ömer de sınırlı bir insan, yani gazabı çok olan bir insan... Şöyle yerinden bir doğrulmuş:

“—Şunu bir yakalayayım da benzeteyim!” diye...

Dövecek ama İbn-i Abbas RA demiş ki:

“—Ey halife biliyorsun, Kur’ân-ı Kerîm’de;

وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

(الأعراف: ١٧٩)

(*Ve a’rîd ani’l-câhilîn*) ‘Cahillerden yüz çevir!’ (A’raf, 7/199) buyurdu Allah-u Teâlâ Hazretleri. Bu da cahildir.” demiş.

Hız. Ömer oturuvermiş. Yani kalkıp dövecekken... Döver de, dövebilir.

Peygamber SAS Efendimiz bir keresinde dedi ki:⁶

⁶ İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.363, no:151; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.392, no:169; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.60, no:444; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VII, s.172; Ebû Zerri’l-Gıfârî RA’dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.279, no:7638; Ebû Talha el-Ensârî RA’dan. Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XXII, s.313, no:790; Taberânî, *Dua*, c.I, s.434, no:1477; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LXVI, s.290; Ebû Şeybe el-Ensârî RA’dan. Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VII, s.48, no:6348; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c. I, s.328, no:2124; Seleme ibn-i Nuaym el-Eşcaî RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.III, s.205, no:2932; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.214, no:2113; Tahâvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.VIII, s.493, no:3369; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.VI, s.447, no:1929; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.68, no:1622; Ebü’d-Derdâ RA’dan.

مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ

(حب. عن جابر؛ حب. ط. حل. عن أبي ذر؛ ك. عن أبي طلحة؛ طب. ع. حل. عن معاذ)

(Men kàle: Lâ ilâhe illa'llâh, dehale'l-cenneh)
“Kim Lâ ilâhe illa'llah derse, cennete girecek.”

Ebû Hüreyre RA:

“—İnsanları müjdeleyeyim mi yâ Rasûlallah?” dedi.

“—Git müjdele!” dedi.

Rasûlüllah Efendimiz'in yanından çıktı, ilk karşılaştığı kimse Hz. Ömer oldu. Ona dedi ki:

“—Yâ Ömer! Müjdeler olsun ki *Lâ ilâhe illa'llah* diyen cennete girecek.” deyince, Hz. Ömer Efendimiz bir patlatmış, onu yere oturtmuş. Ebû Hüreyre RA'ı yere yıkmış.

Dönmüş gelmiş Rasûlullah'a, boynu bükük, şikâyet ediyor, diyor ki;

“—Yâ Rasûlallah! Sen bildir dedin, ben Hz. Ömer'e bildirdim, böyle yaptı.”

Hz. Ömer de arkasından gelmiş, özür de dilemiyor, saf insanlar bunlar, diyor ki;

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.49, no:82; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.34, no:3941; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.174; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.,397; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mizzî, *el-Fevâid*, c.I, s.191, no:445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXXVI, s.436; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.61, no:208 ve s.298, no:1425; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXI, s.172, no:232334 ve c.XXXVIII, s.393, no:41734.

“—Yâ Rasûlallah! İnsanlara bunu söylersen, güvenirler. ‘Ben *Lâ ilâhe illa’llah* dedim, tamam cennete gireceğim.’ der, amel işlemez. Bunlara söylemek doğru değil.”

Ondan vurmuş; sinirlenivermiş, küt diye vurmuş, Hz. Ebû Hüreyre RA’ı yerine oturtmuş. O zayıf, nahifçe bir kimse; ötekisi babayığit...

İnsan gazabını da tutuyor. Sinirli olabilir. Rızasını yayarsa, gazabını tutarsa...

Peygamber Efendimiz’den bir hadîs-i şerîf de nakledivereyim, Ebû Dâvud ve Tirmizî’de geçen, Peygamber Efendimiz diyor ki:⁷

مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ وَاسْتَطَىٰ عُ أَنْ يُنْفِذَهُ، دَعَاهُ اللَّهُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلسْرُءُوسِ الْخَلَائِقِ، حَتَّىٰ يُخَيِّرَهُ فِي
أَيِّ الْحُورِ شَاءَ

(ت . د . د . عن سهل بن معاذ بن أنس الجهني عن أبيه)

(*Men kezame gayzan ve hüve yestatîu en yüneffizehû*) “Kim yerine getirmek iktidarına sahip iken kinini, gayzını yutarsa...” Kızmış birisine, gücü kuvveti yerinde, onun gibi on tanesini pataklar, eline de geçirmiş.

“—Vay sen bana geçen gün böyle mi yapmıştın, gel bakalım şimdi ben senin pestilini çıkartayım!”

⁷ Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.315, no:1944; Ebu Davud, *Sünen*, c.XII, s.397, no:4147; İbn-i Mace, *Sünen*, c.XII, s.225, no:4176; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.440, no:15675; Ebu Ya’la, *Müsned*, c.III, s.66, no:1497; Beyhaki, *Şuabü’l- İman*, c.VI, s.313, no:8303; Sehl ibn-i Muaz ibn-i Enes RA babasından.

Yapsa yapacak ama... “Gayzını, kinini kim yutarsa, tutabilirse, (*deàhu’llàhu yevme’l-kıyâmeti alâ ruûsi’l-halâik*) kıyamet gününde Allah-u Teâlâ Hazretleri onu insanların başı üzerinde çağırır.”

İnsanların karşısında yüksek bir yere çıkarıyor. “Gel bakalım buraya!” desek bir insana da yüksek bir yere çıkartsak, bütün kalabalık görse, öyle yani. Allah-u Teâlâ Hazretleri o kimseyi insanların başı üzerinden çağırır, davet eder.

(*Hattâ yuhayyirahû fî eyyi’l-hûri şâe*) “Haydi bakalım, hûrilerden hangisini istiyorsan al!” diye onu muhayyer bırakır.

Neden? Kızgınlığı vardı, Allah rızası için kızgınlığını tuttu diye, mükâfat olarak Allah-u Teâlâ Hazretleri onu insanların huzurunda çağırır:

“—Haydi bakalım şu hûrilerden hangisini beğeniyorsan al!” der.

İnsanın kızgınlığını tutması gerekiyor.

Sonra, (*ve bezele ma’rûfehû*) “Ma’rufunu bezlederse.”

Ma’ruf, iyilik demek. Nasıl bir iyilik? Şeriatin, aklın uygungördüğü şey ma’ruftur.

Akıl ve şeriat; “Tamam bu güzel bir şeydir, yapılsa ne iyi olur.” demişse ona *ma’ruf* derler. Ma’rufu bol bol yapıyor, yani sadaka veriyor, iyiliğini böyle çokça yapıyorsa.

(*Ve eddâ emânetehû*) “Kendisine emanet edilen şeyi de geri aynen veriyor.” Yarısını iç etmiyor, “Telef oldu.” demiyor, “Yok, ben senden öyle bir şey almadım.” demiyor.

Eskiden ne yapacak; insanlar bir yere seyahate filan gitti mi, götürür, bir arkadaşına:

“—Al, bu sende emanet kalsın, gelince alırım.” derdi. Geldiği zaman:

“—Yok, ben senden öyle bir şey aldığımı hatırlamıyorum.” derse, keseler, altınlar gitti. Emaneti vermezse vermez, gitti.

Kim emanetini böyle edâ ederse, verirse...

(*Ve vasala rahimehû*) “Akrabasına vaslederse, bağlanırsa.”

Bağlamaktan murad iki şeydir: Bir, insan akrabası ile alâkasını devam ettirecek; gelecek, gidecek, kopmayacak, küsmeyecek, darılmayacak.

İkincisi, mâlî bakımdan yardım edecek. Asıl o kastedilir. Yanıgıdiyorsun, geliyorsun, ihtiyacı gördü mü karşılayıveriyorsun, cebine biraz para koyuveriyorsun; kömürü yok, alıveriyorsun, çocuğunun üstüne bir takım elbise alıveriyorsun gibi akrabasına insanın öncelikle hayrını, hasenâtını, iyiliğini yapması lazım.

İşte böyle yapan kimse, en azametli olan Allah’ın nurudur veyahut Allah’ın en azametli olan nurudur. Allah’ın çok nurları vardır da, böyle yapan kimse en azametli olan nurudur. Nurdur yani, tepeden tırnağa nurdur.

Bu huyları da yapmaya çalışalım inşaallah, olur mu?

İyiliğimizi yaygınlaştırmaya, rızamızı yaygınlaştırmaya, herkese şamil yapmaya çalışalım! Gazabımızı tutmaya çalışalım! Ma'rufu, iyiliği çok çok saçalım; herkese iyiliğimiz dokunsun... Emaneti yerli yerine verelim! Akrabamıza ilgi gösterelim; mâlî bakımdan, kalbî bakımdan alâkamız devam etsin, kesilmeyelim ki Allah'ın böyle nuru olalım.

d. Çocuğu Evlendirme Görevi

Deylemî, İbn-i Abbas RA'dan nakleyemiş. Evlât evlendirmekle ilgili bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:⁸

مَنْ بَلَغَ وَلَدُهُ النَّكَاحَ، وَعِنْدَهُ مَا يُنْكَحُ، فَلَمْ يُنْكَحْهُ، ثُمَّ أَحَدَثَ حَدَثًا، فَأَلَايْتُمْ عَ لَيْهِ

(الديلمى عن ابن عباس)

RE. 411/7 (*Men beleğa veledühü'n-nikâha, ve indehû mâ yünkihuhû, felem yünkihhu, sümme ahdesen, fe'l-ismü aleyhi*)

(*Men beleğa veledühü'n-nikâha*) “Kimin ki evlâdı nikâhlanma, evlenme yaşına erişirse... (*Ve indehû mâ yünkihuhû*) O adamın da o evlâdını evlendirecek mâlî kudreti yanında varsa, imkânı varsa... (*Felem yünkihhu*) Ve onu evlendirmemişse...”

⁸ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.486, no:5507; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.442, no:45337; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.119, no:21664.

İsterse evlendirebilir. İmkânı var; ötekisi yaşını bulmuş, bunun imkânı var, yine evlendirmede, evlendirmemişse...

Neden olabilir bu?

“—Şu parayı şu işte de kullanayım da, biraz elimiz daralmasın da...” filan diyebilir veyahut “Hele dur bakalım, yani yaparız canım, evlendiririz.” der, tembellenir.

Ya tembellikten ya cimrilikten çocuğunu evlendirmezse... Sonunu merak ediyorsunuz değil mi?

(*Sümme ahdesse hadesen*) “Sonra o çocuk da bir edepsizlik yaparsa, bir kabahat işlerse.”

Ne yapar evlenme yaşına gelmiş çocuk? Şimdilerin gayet öyle mâsum bir kelime gibi söyledikleri şey var; flört diyorlar. Ondan sonra daha ötelere gider tabii o. O dur dediğin yerde durmaz. Bir kabahat işlerse, ne olur?

(*Fe'l-ismü aleyhi*) “Günah babayadır.”

“—Eyvah, ben delikanlının nereye gittiğini bilmiyorum, hocam ne yaptın sen?”

Sahip olsaydın, evlendirseydin.

“—Sabah çıkar bizim oğlan, akşam gelir, ne bileyim ben nereye gidiyor? Arkadaşları var, futbol oynamaya gider, bazen ‘Sinemaya gittim.’ der, gece gelir. ‘Ne yaptın oğlum?’ derim, delikanlı cevap vermez. Dövsen dövülmez, atsan atılmaz.”

Vaktinde vazifeni yapacaksın. Onun işlediği haltlar senin günahın olarak defterine yazılacak.

Eski zamanda sàlih bir kimsenin kızı küçükmüş, çağırılmış hanımını:

“—Hanımefendi, şu bizim kıza dikkat et, evlenme hâli kendisinde belirlediği zaman, büyüdüğü zaman bana haber ver.”

“—Pekiyi efendi.” demiş.

O zamanın hatunları da ne hatunlarmış, beyleri de ne beylermiş...

Bir zaman sonra, “Vakti geldi, alâmeti belirdi.” demiş. Pekiyi, arama tarama filan, üç beş ay geçmiş, düğününü yapmış, kızını evlendirmiş. Giderken de demiş ki:

“—Kızım kusuruma bakma, beni affeyle, seni üç dört ay geciktirdim. Hakkın daha evvel evlendirilmekti ama geciktim, kusura bakma!”

Onun için şimdi diyorlar ki, çok zehirli fikirler var, bir kitabı okudum: “İnsanın altın çağı, bülüğa erdikten sonra evlendiği zamana kadar olan devreymiş.”

Hani bülbülü de bir kafese koyarsın, tam çağında, eşini yanına koysan ötmez. Öbür tarafta olacak; ona karşı artık çeşitli nağmeler... Sen de bülbül sesi dinlersin. Veyahut bülbül, saka, başka bir kuş, neyse... Ayıracaksın ki hasretlik yüreğine yer edecek, “cik cik, cik cik” ötecek. “Aman şöyle uzattı, böyle makara çekti, ayy...” filan, mest oluyor öbür tarafta ama o ne çekiyor? O tarafını hiç karıştırma. Onu oradan ayırdın mı böyle.

Altın çağymış, ne kadar uzarsa o kadar iyi olurmuş. Altın çağ ya, madem altın kıymetli, ne kadar... İyi ama ne kadar uzarsa o kadar kabahat işler, o kadar kabahat işledikçe de babaya o kadar günah yazılır.

Bizim felsefemiz, yani bizim düşünce tarzımız öyle değil.

Ben kendim düşünce tarzı mı ortaya koyuyorum? Hayır, bizim dinimizin bize verdiği terbiye öyle değil. Bizim terbiyemize göre; çocuk bülüğa erdi mi, erkence evlendirilecek ki, günah işlemesin. Günah daha fena bir şey...

Ondan sonra da, “Haa, evlilik dediğin şey buymuş ya, ben demerak edip duruyordum.” Tamam, insanın yuvası var, hanımı var, çocuğu var, tamam; çalışması lazım. Çocuk asıl o zaman rayına oturur, ciddi olur.

Beriki şekilde; 30 yaşına geliyor, aklı bir karış havada.

“—Oğlum elin ekmek tutsa ya...”

Hâlâ orada gezer, burada gezer, babasının kesesinden:

“—Baba para ver, bugün arkadaşlarla filanca yere gideceğiz...” böyle gidiyor.

Neden? Çocuk daha hayatın mesuliyetini kavrayamıyor. Bizde böyledir.

Avrupa’da altın çağymış, “Geç evlendir!” diyorlar. Erken evleneni alay mevzuu yapıyorlar.

Öyle ama o Avrupalılar kız erkek beraber kamplara giderler, dağlara çıkarlar, bayırlara giderler... Onların hayat tarzı kökünden farklı... Sen onu orada tatbik edersen, onlar gibi olursun.

Bizim de başka türüdür. Bizde kadın evinde süslenir, dışarıya süslenmez. Onlar, bir küp boyayı sağına soluna sürer, dışarı öyle çıkar. Bizde kadın kokuyu sürünüp dışarı çıkarsa, akşama kadar melekler ona lânet eder. Evinde sürünür, dışarıya koku sürüp çıkamaz. Onlar sürünür, yanından on metre uzaktan geçerken burnunu tutmazsan kokusu burnunun direğini kırar. Öyle sürünür. Süslenir. Şöyle yapar böyle yapar... Onların kafası başka çünkü... Onlar kâfir ya...

Sen onu tatbik edersen, sen de onlar gibi olursun. Sen müslümansın. Sen mü'minsin; o mü'min değil... Sen Allah'ın rızasını istiyorsun, cenneti kazanmaya çalışıyorsun; o cennet bilmiyor, cehennem bilmiyor, cehenneme paldır küldür yuvarlanıyor.

Peygamber Efendimiz bir gün buyurdu ki:

“—Hah, cehenneme 70 yıldır yuvarlanan taş şimdi yerini buldu.”

Biraz sonra haber getirdiler, filanca kâfir, azılı müşrik, 70 yaşına gelmiş müşrik az önce gebermiş. 70 yıldır cehenneme yuvarlanmış demek ki... Ömrü boyunca yani, her geçen dakika onun cehenneme yuvarlanması gibiymiş demek ki...

Onlar öyle yapıyorlar. Kâfir âhirette ne görecektir, işte cehenneme gidecek. İman eden müstesna...

İman ederse Allah eski günahları siler. Bizim sözümüz müslümanlara... Müslüman aklını başına topla, sen *Lâ ilâhe illa'llah* demişsin, sen Rasûlüllah Efendimiz'e *Muhammedün rasûlü'llah* demişsin, ona tâbi olmuşsun! Senin kitabın var, Kur'ân-ı Kerîm'in var, Rasûl-ü Edîbi'nin edebi var, sünneti var; sen bunlara göre hareket edeceksin. Senin hayat tarzın öyle değil ki... Sonra başa çıkamazsın.

Başta çıkamazsan ne olur? Avrupalılar ne oluyor?

Bir sürü gayrimeşru çocuk ortada. Ben Almanya'ya gittim. Ben böyle yabancı dil bilmeyen, başka diyar görmeyen bir insan değilim. Başının bu tarafını kazımış, bir de bu tarafını kazımış, orta tarafı da horoz ibiği gibi sipsivri, saçlar arkaya kadar uzanmış. Kızılderili gibi, bir de kırmızı renge boyamış.

“—Bunlar ne?” dedim;

“—Bunlar yeni bir tip, çıktı ortaya... Salma gezer bunlar sokaklarda...” dediler.

Hakikaten gezerken bakıyorsun; sokaklarda kapıların eşiklerine oturmuşlar, kız erkek hiç fark etmiyor. Çünkü ikisi de pantolon giymiş, ikisinin de tavrı aynı. Erkekler de saçlarını buraya kadar salmış. Acayip bir şey...

Bize yaramaz o... Neden yaramaz?

“—Hocam bırak hür olsunlar.”

Hürriyetin her çeşidi güzel değil ki. Edepsizlikte hürriyet olur mu? Hadi bakalım, hür olsun, gelsin senin evine, herkes girsin çıksın...

“—Yok, öyle demek istemedim.”

Hürriyet her yerde olmaz. Akla uygun olacak, gelişigüzel olmaz ki.

Onun için, bizim terbiyemiz başkadır. Biz terbiyemizden memnunuz. El-hamdü lillâh, Allah’a hamd ü senâlar olsun; İslâm’dan din olarak memnunuz. İslâm’ın ahkâmından ahkâm olarak memnunuz. Rasûlüllah’ın sünnetinden sünnet olarak memnunuz, hiçbir şikâyetimiz yok... Hiç de ağır değil ve hep yapabildiğimiz ölçüde faydasını gördük, memnunuz. Allah’a bin şükürler olsun!

Nicelerin ailesini görüyoruz, çoluk çocuğunu görüyoruz. Ben benim çalıştığım yerden bilirim; hanımından yaka silkiyor adam, illallah diyor. Gücü yetmiyor ki.

Hanım:

“—Sen karışma, nereye istersem giderim!” diyormuş.

Çalışıyor, parayı da kazanıyor, süsleniyor. Efendi akşam beklesin:

“—Bizim hanım eve gelecek.” diye; gelmiyor.

“—Döverim, getiririm!”

Nasıl getirirsin; kanun var, onun da hürriyeti var.

Ahlâk meselesi.

Kanun hakikaten onu getiremez. Kadının karşısına polis gitse;

“—Ya bacım, evine dön!” dese;

“—Sana ne be!” der, “Sen ne karışıyorsun?” der, “Memlekette demokrasi var, hürriyet var.” der.

Onun için, biz güzel terbiye edeceğiz. Kanun her tarafı doldurmaz. Ahlâk insanın kendisinde, içinde olacak. İman insanın kendisinin içinde olacak. Her şey öyle intizamlı olur. Aksi takdirde öyle şerler olur ki polis değil orduyu toplasan getirsen toparlayamazsın. İnsanları şirazesinden çıkarttın mı, yolundan çıkarttın mı toparlayamazsın.

Onun için ahlâk, bir cemiyetin yükselmesi için en yüksek, en önemli aletlerden, vasıtalarından birisidir.

“—Ahlâk olmasın!” diyen insan, “Bu cemiyet devam etmesin!” demek istiyor.

Çünkü ahlâk denilen sosyal vakıa, hadise cemiyetlere mahsus bir hadisedir. İnsan tek olsaydı, ahlâk diye bir şey bahis konusu olmayacaktı. Yani ahlâk, aslında cemiyet nizamı demektir.

Sen cemiyette nizam istiyor musun?

“—İstiyorum.”

O halde ahlâk lâzım!

Adam, şaarr diye çöpünü kapıya, kapıdan aşağıya boşaltıyor. Şunu yapıyor, bunu yapıyor. Çöpleri karşısındaki arsaya döküyor. O da oraya yazmış;

“—Buraya çöp döken nokta noktadır.”

İstediğin kadar öyle yaz, adam aldırıyor ki, onu sineye çekmiş. Mühim olan çöpün atılması...

Onda da edep yok, şunu yok, bunu yok... Yani ahlâk olmadı mı işler yürümüyor.

Memur da çalışmıyor. Bizim arkadaş gitmiş gelmiş. “Üç defa gittim.” diyor. “Allahım, yorulдум...” İhtiyar, beyaz sakallı insan... “Yirmi dakika var daha, ‘Git sonra gel!’ dedi.” diyor.

Sandalyeyi çekmiş oturmuş masasının başına, demiş ki:

“—Daha yirmi dakika var.”

“—Bak beni üç defa, dört defa dünyanın yerini dolaştırdın, ‘Oraya git, pul getir. Buraya git, damgalattır. Filanca yere git, kaydettir...’ Artık bir yere gitmem; şunu yapıver, hadi bakalım, alıp öyle gideceğim.” demiş.

Bakmış ki karşısındaki sağlam duruyor, yapmış.

“—İki dakikalık iş, yaptı, verdi elime...” diyor.

“—Öğleden sonra gel!” diyor.

İnsanın içinde ahlâk, Allah korkusu olmayınca memuru da çalıştıramazsın, askeri de çalıştıramazsın, vatandaşı da hizaya sokamazsın, temizliği de sağlayamazsın. Bir taraftan toparlarsın, öbür taraftan gider.

Onun için ahlâk gizli bir kanundur, yani senin farkında olmadan seni idare eden bir kanundur, onun olması lazım.

“—Ahlâk olmasın!” diyor bazı insanlar çünkü kendi işine geliyor.

Adam edepsiz yetişmiş, flört etmeye alışmış, ahlâkı istemiyor. Çünkü kendi dünyası kararacak, yapmak istediği şeyleri yapamayacak,

“olmasın” diyor. Ama “Ben de sen filanca yere gittiğin zaman senin evine gireceğim.” desen, o zaman kızıyor.

E olur mu ya?.. Sen başkasının evine gidiyorsun, o zaman senin evine de gelirler; sen birisinin kapısını çalılıyorsun, senin de kapını çalarlar. Ona razı değil, tek taraflı işletmeye çalışıyor. O da ahlâksızlık. O da olmaz.

Demek ki, ahlâk bizim intizamlı yaşamamızın, ilerlememizin, yükselmemizin, var olmamızın, ileriye doğru devam etmemizin sebebidir. O olmazsa devam bile edemeyiz, dökülürüz.

Ben Dolmabahçe’ye hastaneye gittim. Deniz kenarında baktım, “Boğaz’ın suyu temiz.” derlerdi, balıkçılar ellerine birer bez almışlar; oltayı atıyorlar, çekerken elleri zift oluyor da beze siliyorlar, ondan sonra oltayı atıyor.

Nerede temizlik? Denizin üstüne baktım, bira şişeleri yüzüyor, ziftler, çöpler dolaşılıyor.

E bu yasak değil mi? Usûlen yasaktır. Hangi belediye zabıta memuru görse, denizi kirletene bir ceza yazmak ister. Yasaktır bu ama hâkim olamıyorlar.

Bitmiş Boğaz... Boğaz’da temizlik diye bir şey kalmamış. Ama Fransa’da, şurada burada denize şu kadar şey dökene, bu kadar ceza; belini kırarlar yani adamın, bir daha yapamayacak hale getirirler. Burada yapılıyor.

Neden? Biz ahlâka uzun seneler ehemmiyet vermedik ve ahlâklı yetiştirmeye dikkat etmedik. Biz çocuklarımızı ahlâklı yetiştirmek

istedikçe, bazı edepsizler “Yok, edepsiz olsun.” diye uğraştı. İşin doğrusu bu... O zaman ip kopuyor, tesbih taneleri dağılıyor.

Evlâdı nikâh yaşına geldiği halde, onun da onu evlendirecek imkânı yanında bulunduğu halde evlendirmese, sonra o çocuk da bir halt karıştırırsa, onun günahı babayadır, anayadır. Baba yoksa, ananın imkânı varsa anayadır, büyüğünedir.

“—Baba da yok, ana da yok hocam; ben amcasıyım.”

O zaman sanadır, çünkü sen onun velîsisin! Selâhiyet kimdeyse bu çocuklara sahip olacak.

Ahlâksızlığı önlemenin bir çaresi, ahlâksızlığa sevk eden duyguları meşru yoldan karşılamaktır.

Almanya’da bir arkadaşımız var, Ereğlili imiş, Konya Ereğli’den; güzel bir söz söyledi, hemen defterime yazdım. Anadolu şivesiyle, dedi ki:

“—Çok söyleme, arsız eden...” Telaffuzu böyle...
“Aç bırakma, hırsız eden...”

Çok söylersen çocuk arsız olur. Aç bırakırsan, bu mide dolacak, başka çare yok, hırsız olur o zaman da; gider çalar, mideyi öyle doldurur. Aç da bırakmaya gelmez, çok söylemeye de gelmez. Yani karnı açılmışsa, “Al evlâdım, fazla katığımız yok ama şu tuza şu ekmeği ban ye bakalım.” diyeceksin ki hırsızlık yapmasın. Az çok karşılayacaksın.

Eh, çocuk gözü dışarıda, şöyle yapıyor, böyle yapıyor. Evlendirirsin, bilir; yuvanın saadetinin kadrini kıymetini anlar. Ondan sonra doğru düzgün adam olur, işine muntazaman gider gelir, haylazlık etmez.

Biz çocuklarımızı okutuyoruz, okutuyoruz, 30 yaş oluyor, 35 yaş oluyor; adam ihtiyarlıyor. Tahsilden gına geliyor, mektepten kaçıyor. Lisede kazık kadar çocuk olmuş, ikişer sene, ikişer sene, ikişer sene; lise bitmemiş, koca delikanlı olmuş. Babası mektebe gönderiyor, kaçıyor; haydi futbola, haydi sinemaya, haydi bilmem neye... Karnede babası bakıyor ki, şu kadar gün gelmemiş.

Önceden tedbir alacağız, meşru yollardan tedbir alacağız ki, gayrimeşru yola sapmasın demek istiyorum.

e. Seksen Yıl Yaşamının Faydası

Yaşlılara müjdeli bir hadîs-i şerif geldi. Enes ibn-i Mâlik'ten. Peygamber SAS buyurmuş ki:⁹

مَنْ بَلَغَ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ ثَمَانِينَ سَنَةً، حَرَّمَ اللَّهُ

تَعَالَى جَسَدَهُ عَلَى النَّارِ

(ابن النجار عن أنس)

RE. 411/8 (*Men beleğa min hâzihi'l-ümmeti semânîne seneten, harrama'llàhu teâlâ cesedehû ale'n-nâr*) “Bu ümmetten kim seksenine ulaşırsa, Allah onun vücudunu cehenneme haram kılar.”

Allah onu İslâm'da sakalı saçı ağardı diye cehenneme haram eder. Allah cümlemize hayırlı ömürler versin... Seksen yaş...

İranlı bir şairin güzel bir sözü var, diyor ki:

⁹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.671, no:42671; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.118, no:21663.

یا رب، در خلق تکیه گاه هم مکنی
محتاج گدای و پادشاه هم مکنی
این موی سیاه از کرمت گشت سفید
با موی سفید روی سیاه هم مکنی

*Yâ Rab, der-i halk tekyegâh hem mekünî,
Muhtâc-ı gedây u pâdşâh hem mekünî;
În mûy-i siyah ez keremet geşt sefîd,
Bâ mûy-i sefîd rû siyâh hem mekünî...*

[Yâ Rab, halkın kapısına beni muhtaç eyleme!
Beni dilenciye de padişaha da muhtaç eyleme!
Bu siyah saçım, sakalım senin kereminle ağardı;
Bu ağarmış saç ve sakalımla yüzümü kara
eyleme!]

Hoşuma gider, güzel...

“—Yâ Rabbi! Fazl u kereminden kara tüylerimi,
kıllarımı ağarttın, ak eyledin.”

Saçı ağarmış, sakalı ağarmış. Fazl u kereminden
yaşattı, yaşlandı da ağardık. Yaşlanmasaydık
kapkara kalacaktı; yaşadık ki ağardı. O da bir
nimet...

“—Saçlarımı, sakallarımı, kara tüylerimi fazl u
kereminle ak eyledin yâ Rabbi. Bu ak tüylerle
kıyamette yüzümü kara eyleme!” diyor.

Bu hadîs-i şerif de yine aynı mevzuda...
Peygamber SAS buyurmuş ki:¹⁰

مَنْ بَلَغَ الثَّ مَانِينَ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ، لَمْ يُعْرَضْ وَلَمْ
يُحَاسَبْ، وَقِيلَ: ادْخُلِ الْجَنَّةَ

(حل. عن عائشة)

RE. 411/9 (*Men beleğâ'l-semânîne min hâzihi'l-ümmeți, lem yu'raz ve lem yuhâseb, ve kîle: Udhuli'l-cennete!*) “Bu ümmetten kim 80'ine ulaşırsa, kötü bir durumla karşılaşmaz. (*Ve lem yuhâseb*) Şiddetli bir hesaba da hesaba çekilmez.”

“—Gel bakalım, şunu niye yaptın, bunu niye yaptın?” Çünkü insanın her şeyi kaydediliyor ya defter-i a'mâline...

Allah-u Teâlâ bizi hesap görmeden cennete girenlerden eylesin... Yetmiş bin kişi bu ümmetten bi-gayri hisâb cennete girecek; hiç hesap kitap olmadan. En iyisi o... Hesaba girdik mi halimiz harap. Allah hesapsız girenlerden eylesin... Ama o çok yüksek insanların şânı...

(*Ve kîle*) Ona denilir ki: (*Udhuli'l-cennete*) “Buyur cennete gir!” Hz. Âişe Validemiz'den rivâyet edilmiş.

¹⁰ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.215; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.354; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.226, no:1013; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.672, no:42672; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.117, no:21757.

İnsanın yaşı Arapça'da dört gruba ayrılır: Birisi *tufuliyet* dedikleri çocukluk çağıdır. İkincisi; *şebâbet*, delikanlılık çağıdır, gençlik çağıdır. Üçüncüsü; *kühûlet*, olgunluk çağı.

Delikanlılık bitti, olgun insan oldu, yaşı olgunlaştı. Bazen yaşı olgunlaşıyor da kafasında kavak yelleri yine esiyor. Aklı başında değil; hâlâ içkide, kumarda, eğlencede filan.

En sonunda *şeyhuhet*; pîrliktir, ihtiyarlıktır. Çocukluk, gençlik, ergenlik, ondan sonra da ihtiyarlık...

Yine bir İranlı şairin bir sözü hatırıma geldi, diyor ki:

،در کودکی پستی

،در جوانی مستی

،در پیری سستی

پس خدای را کی پرستی؟

(*Der ködekî pestî*) “Çocuklukta oyun oynarsın!

(*Der cevânî mestî*) Gençlikte delikanlılık edersin, aklın bir karış yukarıdadır.

(*Der pîrî sestî*) Yaşlılıkta da elin ayağın tutmaz, titrer, bir şey yapamazsın.

(*Pes hoday râ key perestî*) Pekiyi, Allah'a ne zaman ibadet edeceksin?”

Her çağda bir mâzeret... Yani çocuklukta yapamıyorsun, oyundan; delikanlılıkta yapamıyorsun, aklın bir karış yukarda, eğlence, keyif, zevk, sefa; yaşlılıkta yapamıyorsun:

“—Elim tutmuyor ki... Kalkamıyorum ki... Belim ağrıyor. Ah romatizmalar olmasaydı ben neler yapardım...”

Allah’a ne zaman ibadet edecek bu insanlar?
Nedir bu sorunun cevabı?

Bu sorunun cevabı şudur ki; hemen şu anda Allah’a karşı güzel halde olmaya, iyi kulluk halinde olmaya gayret et! Çünkü ilerisinin ne olacağı belli değil. Geçen geçti, ilerisi meçhul; şu anda iyi durumda olmaya bak.

Şu anda hadis dinliyorsun, iyi; biraz sonra namaz kılacaksın, iyi; aman dikkat et ki içinde bulunduğun an yanlış bir iş yapmayasın!

En kolayı bu... Başın da dinç olur. İçinde bulunduğun ana dikkat et. İçinde bulunduğun anı kontrol et, murakabe et; o anın içinde Allah’ın rızasıyla olmaya dikkat et!

Allah-u Teâlâ Hazretleri her an, her zaman rızası yolunda olmayı cümlemize nasib eylesin...

Fâtiha-ı şerîfe mea’l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

21. 10. 1984 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

